

Forslag

til

Lov om teatre.

Fremsat den 13. april 1962 af *ministeren for kulturelle anliggender*.

Kapitel 1.

Teaterbevillinger.

§ 1. Offentlig opførelse af teaterforestillinger må kun ske i henhold til en af ministeren for kulturelle anliggender meddelt bevilling og på de i denne nærmere angivne vilkår.

Stk. 2. Politimesteren — i København politidirektøren — kan dog meddele tilladelse til offentlig opførelse af teaterforestillinger i almindeligt velgørende eller andet almennyttigt øjemed.

Stk. 3. Ministeren for kulturelle anliggender afgør, hvorvidt en forestilling må anses som teaterforestilling efter denne lov.

§ 2. Bevilling meddeles for en periode af indtil 5 år.

Stk. 2. Bortset fra fornyelse af en udløbet bevilling må bevilling, der giver adgang til opførelse af teaterforestillinger i et bestemt lokale, kun meddeles efter forudgående opslag og efter, at ejeren af lokalet har haft lejlighed til at udtale sig.

§ 3. Bevilling kan gives såvel til en enkeltperson som til et selskab, en institution eller en kommune.

Stk. 2. Når bevilling gives til andre end enkeltpersoner, skal teatervirksomhedens leder og den med hensyn til hans ledelse af teatret truffene aftale godkendes af ministeren for kulturelle anliggender.

§ 4. Meddelelse af bevilling til enkeltpersoner kan kun ske, når vedkommende

Min. f. kult. anlig. j. nr. 81-25-1962.

- 1) har fast bopæl her i landet,
- 2) er myndig,
- 3) ikke er ude af rådighed over sit bo,
- 4) skønnes at have de fornødne kunstneriske og forretningsmæssige forudsætninger for at kunne udnytte bevillingen,
- 5) skønnes at råde over den fornødne kapital til bevillingens udnyttelse.

Stk. 2. Meddelelse af bevilling til selskaber eller institutioner kan kun ske, når selskabet eller institutionen

- 1) er hjemmehørende her i landet,
- 2) skønnes at råde over den fornødne kapital til bevillingens udnyttelse.

Stk. 3. Forinden bevilling meddeles selskaber eller institutioner, skal disses vedtægter være godkendt af ministeren for kulturelle anliggender. Vedtægterne må ikke senere ændres uden ministerens godkendelse.

§ 5. Bevillingshaveren eller teatervirksomhedens leder, jfr. § 3, stk. 2, skal bære det kunstneriske ansvar for teatervirksomheden. Der må ikke ved aftaler, hvorefter virksomhedens repertoire eller engagementer skal godkendes af andre, eller på lignende måde gøres indskrænkninger i hans ret til frit og uafhængigt at træffe bestemmelse om spørgsmål vedrørende virksomhedens kunstneriske ledelse.

Stk. 2. Bevillingshaveren skal, med mindre ministeren for kulturelle anliggender tillader andet, drive virksomheden for egen regning.

Stk. 3. Bevillingshaveren må ikke, med mindre ministeren i ganske særlige tilfælde meddeler tilladelse hertil, drive teaterforlagsvirksomhed i Danmark eller være økonomisk interesseret i sådan virksomhed.

Stk. 4. Bliver bevillingshaveren forhindret i at lede virksomheden, kan ministeren for kulturelle anliggender tillade, at bevillingen bevares, såfremt der som leder ansættes en af ministeren godkendt person, og den med hensyn til ledelsen af teatret træfne aftale godkendes af ministeren. En sådan leder bærer i overensstemmelse med stk. 1 det kunstneriske ansvar for teatervirksomheden.

§ 6. Godkendelse som leder af en teatervirksomhed, jfr. § 3, stk. 2, og § 5, stk. 4, kan kun meddeles personer, der opfylder de i § 4, stk. 1, nr. 1-4, nævnte betingelser.

§ 7. Ministeren for kulturelle anliggender kan kræve, at bevillingshaveren stiller sikkerhed for lønkrav og for forfatteres, komponisters og andres krav i henhold til ophavsretslovgivningen. Bestemmelse om sikkerhedens størrelse og form, herunder om sikkerheden i det enkelte tilfælde skal stilles i form af en statsgaranti, træffes af ministeren.

§ 8. Den stillede sikkerhed kan i overensstemmelse med nedenstående regler gennem en af skifteretten foretaget udlodning anvendes til dækning af krav af den i § 7 stk. 1 nævnte beskaffenhed.

Stk. 2. Begæring om udlodning fremsættes for skifteretten på det sted, hvor teatret er beliggende, eller, hvis bevillingen ikke er knyttet til et bestemt lokale, det sted, hvor bevillingshaveren har eller sidst har haft sit hjemting.

Stk. 3. Udlodning af sikkerheden foretages, når begæring herom fremsættes af en fordringshaver, der har et til dækning af sikkerheden berettiget, forfaldent krav, der ikke er sikret ved tilstrækkelig pant, og skyldneren enten er under konkurs eller ikke inden 8 dage efter af skifteretten at være opfordret hertil godtgør, at kravet er opfyldt. Opfordringen kan ske i anbefalet brev.

Stk. 4. Skifterettens beslutning om, hvorvidt begæringen skal tages til følge, sker ved kendelse.

Stk. 5. Bestemmelserne i kapitel 59 i lov om rettens pleje finder anvendelse på udlodningen med de af forholdets natur følgende lempelser. Ministeren for kulturelle anliggender kan ved bekendtgørelse fastsætte frister, inden for hvilke krav skal være anmeldt for at komme i betragtning ved udlodningen, og han kan bestemme, at lønkrav ud over et nærmere angivet beløb pr. dag kun er berettiget til dækning af den stillede sikkerhed, såfremt der er fuld dækning for de øvrige krav.

§ 9. Ministeren for kulturelle anliggender kan frigive en stillet sikkerhed, når der er forløbet 1 måned fra bevillingens udløb, og der ikke for skifteretten er fremsat begæring om udlodning af sikkerheden, eller begæringen er afvist.

Stk. 2. Ministeren kan tillade, at den for en udløbet bevillingsperiode stillede sikkerhed stilles som sikkerhed også for en ny bevillingsperiode, såfremt der ikke for skifteretten er fremsat begæring om udlodning af sikkerheden, eller sådan begæring er afvist.

§ 10. Ministeren for kulturelle anliggender kan indenfor bevillingsperioden afkræve bevillingshaveren de oplysninger, der er fornødne til bedømmelse af teaterdriftens forsvarlighed og bevillingens lovlige udnyttelse.

§ 11. Bevillingen bortfalder, dersom bevillingshaveren ophører at opfylde betingelserne i § 4, stk. 1, nr. 1-3, eller § 4, stk. 2, nr. 1.

Stk. 2. Ministeren for kulturelle anliggender kan tilbagekalde bevillingen, hvis bevillingshaveren gør sig skyldig i tilsidesættelse af lovens bestemmelser eller de i bevillingen optagne vilkår eller undlader behørigt at udnytte bevillingen, eller hvis skifteretten i medfør af § 8 beslutter at udlodde den stillede sikkerhed.

Stk. 3. Godkendelsen som leder af en teatervirksomhed, jfr. § 3, stk. 2, og § 5, stk. 4, bortfalder, såfremt lederen ophører at opfylde betingelserne i § 4, stk. 1, nr.

1-3, og kan tilbagekaldes af ministeren for kulturelle anliggender, såfremt lederen gør sig skyldig i tilsidesættelse af lovens bestemmelser.

Kapitel 2.

Landsdelsscener. Kommunale Teatre.

§ 12. Landsdelsscenerne har til opgave at søge teaterbehovet dækket i hjembyen og ved tournerende virksomhed at bidrage til samme opgaves løsning inden for landsdelen.

Stk. 2. Landsdelsscenerne skal tilvejebringe et alsidigt repertoire og bør opføre de bedste blandt ældre og nyere dramatiske værker, således at der herved tages hensyn til værker af danske forfattere.

Stk. 3. Landsdelsscenerne skal søge deres opgaver løst ved indbyrdes samarbejde. De skal give plads for regelmæssige opera- og balletforestillinger, der gennemføres i samarbejde såvel med lokale institutioner oprettet med dette formål for øje, by- eller landsdelsorkestrene og Det kongelige Teater.

Stk. 4. Landsdelsscenernes behov for musik dækkes af de i henhold til lov nr. 136 af 17. maj 1961 om statstilskud til orkestre uden for hovedstadsområdet statsunderstøttede by- eller landsdelsorkestre i overensstemmelse med bestemmelserne i nævnte lovs § 1, jfr. § 2 c.

§ 13. Der ydes tilskud til teatre, der i overensstemmelse med § 12 udøver virksomhed som landsdelsscener.

Stk. 2. Det er en forudsætning for ydelse af statstilskud, at teatrets drift i forbindelse med de tilskud, der ydes i medfør af denne lov, er sikret ved støtte fra anden side, herunder ved kommunale tilskud, og ved indtægter fra teatrets almindelige virksomhed, og at teatret drives af et selskab eller en selvejende eller kommunal institution, hvis vedtægter er godkendt af vedkommende kommune og af ministeren for kulturelle anliggender, og hvis bestyrelse er ansvarlig for de offentlige tilskuds anvendelse efter deres formål.

Stk. 3. Statstilskuddet til landsdelsscenerne i Odense, Ålborg og Århus andrager halvdelen af det regnskabsmæssige under-

skud på den egentlige teaterdrift og $\frac{3}{4}$ af udgiften til bygningernes drift og til afdrag på lån, der er optaget mod sikkerhed i bygningerne eller til finansiering af hoved-istandsættelser og forbedringsarbejder på bygningerne og disses tekniske installationer. Statstilskuddet fastsættes på grundlag af teatrets af vedkommende kommune godkendte årsregnskab.

Stk. 4. Statstilskud til andre landsdelsscener kan ydes efter tilsvarende regler. Dog kan tilskuddet, hvor dette findes naturligt begrundet i særlige stedlige forhold, ydes med større eller med mindre andele end angivet i stk. 3.

Stk. 5. Der kan endvidere med ministerens godkendelse i hvert enkelt tilfælde ydes landsdelsscenerne dækning af ekstraordinære udgifter til engagement af musikere til teatertjeneste, såfremt den nedenfor i § 22, jfr. § 23, omhandlede opera- og balletvirksomheds gennemførelse i særlige tilfælde i forståelse med teaterledelsen kræver en indskrænkning i by- eller landsdelsorkestrenes normale teatertjeneste.

Stk. 6. Ministeren for kulturelle anliggender bemyndiges til i regnskabsårets løb at udbetale forskud på statstilskuddet på grundlag af de af vedkommende kommune og ministeren godkendte budgetter.

§ 14. Til kommunale teatre, der uden at være landsdelsscener, opfylder betingelsen i § 12, stk. 2 kan der ydes tilskud i overensstemmelse med bestemmelserne i § 13.

Kapitel 3.

Det rejsende teater.

§ 15. Til rejsende teatre kan der til gennemførelse af de enkelte tourneur ydes støtte i form af garantitilsagn, tilskud eller lån.

Stk. 2. Til større anskaffelser og modernisering af teknisk udstyr kan der ydes lån på nærmere i det enkelte tilfælde fastsatte vilkår.

Stk. 3. Til større teatervirksomheder, der arbejder med årlige budgetter, kan der ydes årlige tilskud. Sådant tilskud udelukker ikke støtte efter stk. 1 og 2.

Stk. 4. Der kan ydes tilskud til et fællesorgan, der arbejder for en hensigtsmæssig tilrettelægning og gennemførelse af teatrenes tourneur. De i nærværende paragraf omhandlede støtteforanstaltninger er betinget af vedkommende teaters samarbejde med nævnte fællesorgan. I fællesorganets bestyrelse skal foruden de rejsende teatre også Det kongelige Teater, landsdelsscenerne, de øvrige faste teatre, teaterjerne samt de i § 28, stk. 2 nævnte publikumsorganisationer være repræsenteret. Vedtægterne for fællesorganets sammensætning og virksomhed skal godkendes af ministeren for kulturelle anliggender.

Kapitel 4.

Anden teatervirksomhed.

§ 16. Der kan i særlige tilfælde ydes støtte til anden teatervirksomhed end den i kapitel 2 og 3 nævnte.

Stk. 2. Ydelse af tilskud skal normalt betinges af, at modtageren forpligter sig til at tilbagebetale modtagne beløb i det omfang, senere regnskaber udviser overskud, efter at der er godskrevet bevillingshaveren et passende ledervederlag samt rente af hans i teatret anbragte kapital. Efter 5 års forløb kan tilbagebetaling dog ikke kræves.

§ 17. Bevillingshaveren til faste teatre kan jævnsides med driften af det faste teater og i forståelse med det i § 15, stk. 4, nævnte fællesorgan udsende tourneur.

Stk. 2. Til sådanne tourneur kan der ydes støtte efter § 15, stk. 1. Tilsvarende gælder for de i kapitel 2 omhandlede teatre, når de tournerer uden for deres naturlige virkeområde.

Kapitel 5.

Teaterbygninger.

§ 18. Til erhvervelse af teaterbygninger, som ikke ejes af bevillingshaveren, kan der mod sikkerhed i den faste ejendom ydes lån, når erhvervelsen sker til fordel for en selvejende institution, hvis vedtægter er godkendt af ministeren for kulturelle an-

liggender, og hvis formål er at drive bygningen bedst muligt til det pågældende teaters formål. Vilklarene for sådanne lån fastsættes i det enkelte tilfælde.

Stk. 2. Der kan mod sikkerhed i den faste ejendom ydes lån til udvidelse eller forbedring af teaterbygninger, der ejes af bevillingshaveren eller af en selvejende institution, herunder til erhvervelse af arealer m. v., der er nødvendige til udførelse af sådanne arbejder. Vilklarene for sådanne lån fastsættes i det enkelte tilfælde.

Stk. 3. Er der ydet lån efter stk. 1 og 2, vil der på ejendommen være at tinglyse en servitut, hvorefter ejendommen ikke uden tilladelse fra ministeren for kulturelle anliggender kan anvendes til andet end teaterdrift.

§ 19. Til forbedring af teaterlokaler for tournerende teatervirksomhed kan der ydes lån på vilkår, der fastsættes i det enkelte tilfælde.

Stk. 2. Sådanne lån ydes mod sikkerhed i vedkommende faste ejendom, og det kan stilles som vilkår, at der på ejendommen tinglyses en servitut, hvorefter teaterlokalet i et nærmere angivet omfang skal stå til rådighed for tournerende teatervirksomhed på vilkår, der er godkendt af ministeren for kulturelle anliggender.

§ 20. Til indretning af nye teaterlokaler for tournerende teatervirksomhed kan der, efter de i § 18, stk. 1, 1. pkt. angivne retningslinier, ydes lån på vilkår, der fastsættes i det enkelte tilfælde.

§ 21. Hvis driften som teaterlokale af en bygning, der tilhører en selvejende institution, påfører institutionen et samlet driftsunderskud af en sådan størrelse, at det må befrygtes, at lokalets anvendelse som lokale for den tournerende teatervirksomhed vil blive opgivet, kan der ydes tilskud til bygningens fortsatte anvendelse hertil.

Stk. 2. Under tilsvarende omstændigheder kan der, uanset bygningens ejerforhold, ydes lån på i det enkelte tilfælde særligt fastsatte vilkår til erhvervelse af bygningen til fordel for en selvejende institution, der som et hovedformål har at bevare bygningen som teaterlokale for den tournerende teatervirksomhed.

Kapitel 6.

Opera- og balletvirksomhed.

§ 22. Der kan ydes tilskud til opera- og balletvirksomhed foranstaltet af lokale institutioner eller af andre organisationer, der har rimelig mulighed for at udøve virksomheden på kunstnerisk betryggende måde. Opera- og balletvirksomheden forudsættes i videst muligt omfang gennemført i samarbejde med landsdelsscenerne, jfr. foran § 13, stk. 3, og med Det kongelige Teater.

§ 23. De i § 2 i lov nr. 136 af 17. maj 1961 omhandlede by- eller landsdelsorkestre medvirker ved den ovenfor i § 22 omhandlede opera- og balletvirksomhed inden for de i nævnte lov indeholdte bestemmelser og forudsætninger om karakteren og omfanget af orkestrenes samlede musikalske indsats udover den almindelige teatertjeneste.

Kapitel 7.

Teateruddannelse.

§ 24. Der kan ydes tilskud til elevskoler for skuespillere og til skoler og kurser, der tager sigte på anden teateruddannelse under forudsætning af, at sådanne skolers og kursers lokaler, undervisningsplan, lærerlønninger og budget er godkendt af ministeren for kulturelle anliggender.

Kapitel 8.

Skolescener.

§ 25. Skolescenerne har til opgave at virke for opførelse af teaterforestillinger for skoleungdommen.

Stk. 2. Til forestillingerne kan der gives adgang også for unge under fortsat uddannelse, ligesom der gennem skolescenerne kan gives unge adgang til særlige ungdomsforestillinger.

§ 26. Skolescenerne opretter et samarbejdsudvalg til behandling af spørgsmål af fælles interesse for scenerne.

§ 27. Til skolescener, hvis vedtægter er godkendt af ministeren for kulturelle anliggender kan der ydes statstilskud, såfremt de pågældende scener tillige modtager tilskud fra kommuner. Det er en forudsætning for vedtægters godkendelse, at såvel det teaterfaglige som det pædagogiske synspunkt er repræsenteret i den pågældende skolescenes ledelse.

Kapitel 9.

Særlige støtteforanstaltninger.

§ 28. Der kan ydes tilskud til billetkøbsordninger, der muliggør, at studerende ved universiteter, højere læreanstalter og teknika, seminarieelever, skoleelever i de ældre klasser, elever på ungdomsskoler og andre elever under uddannelse kan besøge teatre på billige vilkår. En sådan ordning kan tillige omfatte personer, der deltager i en af det offentlige støttet foranstaltning inden for det almindelige oplysningsarbejde, såfremt teaterbesøg kan anses for et naturligt led i en sådan foranstaltning.

Stk. 2. Der kan ydes tilskud til administration af publikumsorganisationers arbejde på at skabe faste abonnementsordninger for teaterbesøg.

Stk. 3. Der kan ydes tilskud til støtte for særlige foranstaltninger til fremme af teaterinteressen, især til udbredelse af kendskabet til og arbejdet med den dramatiske kunst, ligesom der i særlige tilfælde kan ydes bevillingshavere støtte, der kan muliggøre fremførelse af nutidig dansk dramatik. Der kan endelig ydes støtte til det internationale teatersamarbejde.

Kapitel 10.

Teaterråd m. v.

§ 29. Teaterrådet består af mindst 7 og højst 12 medlemmer, der beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender. Af medlemmerne skal 1 være repræsentant for landsdelsscenerne, 1 for bevillingshaverne til teatrene i hovedstadsområdet og 1 for

tournebevillingshaverne, 1 repræsentant for skuespillerne og 2 for de dramatiske forfattere, hvoraf 1 for revy- og musikdramatiske forfattere. Beskikkelse af disse medlemmer sker efter indstilling fra de organisationer, som udgør den almindelige repræsentation for de pågældende faglige interesser. Blandt medlemmerne beskikker ministeren rådets formand. Samtlige beskikkelser gælder for et tidsrum af 4 år.

§ 30. Teaterrådet har til opgave i sager angående teaterforhold at rådgive og bistå myndighederne. Rådet skal følge teaterforholdene, stedse have opmærksomheden rettet på, hvad der kan fremme teatervirksomheden og ophjælpe teaterinteressen og om fornødent fremsætte hertil sigtende forslag.

Stk. 2. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter de nærmere regler for teaterrådets virksomhed, herunder om i hvilket omfang rådet skal bistå ved administrationen af de i loven omhandlede støtteordninger.

Stk. 3. Til bistand for teaterrådet, det i § 15, stk. 4 omtalte fællesorgan samt for de i § 28, stk. 2 nævnte publikumsorganisa-

tioner kan der ansættes en konsulent med nøje kendskab til det rejsende teaters vilkår.

Kapitel 11.

Slutningsbestemmelser.

§ 31. Bevillinger til udgifterne i medfør af denne lov optages på de årlige bevillingslove.

§ 32. Den, der foranstalter offentlig opførelse af teaterforestillinger uden at være i besiddelse af den i henhold til denne lov fornødne bevilling eller tilladelse, straffes med bøde.

Stk. 2. For overtrædelser, der begås af aktieselskaber, andelsselskaber eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

§ 33. Denne lov omfatter ikke Det kongelige Teaters forhold.

Stk. 2. Loven, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, vil være at optage til revision senest i folketingsåret 1967-68. Loven træder i kraft

Bemærkninger til lovforslaget.

Nærværende lovforslag hviler i væsentlig grad på de overvejelser, situationen omkring dansk teater har været genstand for i den af regeringen den 26. januar 1954 nedsatte teaterkommission, der afgav sin betænkning i december 1960. Denne betænkning bygger tildels på to tidligere betænkninger afgivet henholdsvis af justitsministeriets udvalg af 27. august 1938 (betænkning 1941) og samme ministeriums udvalg af 31. januar 1949 (betænkning 1952).

Der kan i det hele henvises til teaterkommissionens betænkning og det lovudkast med motiver, som denne udmundede i.

Bortset fra rent redaktionelle ændringer i dette lovudkast vil der i det følgende blive gjort rede for de ændringer, der ved det foreliggende lovforslag er gjort i betænkningens udkast.

Medens Det kongelige Teaters forhold har været ordnet ved særlig lov, jfr. senest lov nr. 40 af 14. februar 1935, har der ikke hidtil eksisteret nogen lovgivning om landets øvrige teatre — bortset fra afgiftsbestemmelser i forlystelsesaftsloven samt nogle særregler for de københavnske privatteatre i den nedenfor nævnte lov af 1889. Teatrenes forhold i almindelighed har været reguleret af en administrativt udformet praksis.

Af vigtigere ændringer i teatrenes forhold til det offentlige siden 1950 kan særligt fremhæves:

Forlystelsesaftiften blev i det væsentlige afskaffet for teaterforestillingers vedkommende ved lov nr. 260 af 27. maj 1950, idet den herefter hovedsagelig kun er bibeholdt for forestillinger, ved hvilke der finder servering sted på tilskuerpladserne.

Den hidtil gældende teatercensur bortfaldt fra den 1. april 1954, jfr. justitsministeriets cirkulære nr. 162 af 22. december 1953.

Ved lov nr. 15 af 6. februar 1957 blev — i overensstemmelse med en indstilling fra teaterkommissionen — lov nr. 62 af 12. april 1889 om teaterdrift i København ophævet, dog med en bestemmelse om betinget eneret for Det kongelige Teater til enkelte ældre værker.

Vilkårene for teaterdrift har imidlertid efter den i den sidste menneskealder skete udvikling ændret sig så fundamentalt, at det må findes fornødent at skabe lovhjemmel for en sanering af og støtte til danske teatre, hvis teatrets kunst skal kunne trives i Danmark.

Teatrets kunst er den kunstart, der stiller de kostbareste krav til sin udøvelse.

Når bortses fra de særegne sommerfriluftsforestillinger og forsøgsscener, der periodevis med held har arbejdet under yderst primitive forhold, kræver teatret en særlig bygning med teatersal, scene og prøvelokaliteter.

Scenen kræver et teknisk udstyr, der særligt med nutidens fordringer til dekorations- og belysningsmateriel stiller store krav til teknisk apparatur. Teaterproduktionen fordrer specielle værksteder med teateruddannet håndværkerpersonale. Teatret kræver slutteligt og vigtigst en kunstnerstab.

Opsætningsudgifterne til teaterforestillingerne er gennem den i det sidste århundrede skete udvikling, der udstyrsmæssigt har krævet en stadig stærkere individualisering af den enkelte forestilling, steget meget betydeligt, men helt afgørende har dog senere tiders pris- og lønudvikling spillet ind, idet det ikke har været muligt gennem en billetprisforhøjelse at skabe den for et skuespilteater nødvendige balance mellem indtægter og udgifter med en hensigtsmæssig risikomargin.

Gennem en lang årrække har driftsvilkårene for de faste teatre i provinsen været af den art, at kun offentlige tilskud fra stat og kommune har kunnet sikre disse teatre en fortsat drift.

De rejsende teatre har heller ikke kunnet klare sig uden offentlig støtte, en støtte, der dog har været så beskeden, at flere selskaber har måttet standse og andre nedsætte kvaliteten eller kvantiteten af de udsendte forestillinger.

I hovedstadsområdet har — set over en længere periode — kun ét teater, „Det ny Teater“, kunnet klare sig uden tilskud.

Under disse forhold må det synes yderst påkrævet nærmere at søge de økonomiske vilkår for landets teaterdrift saneret, idet man samtidigt gruppevis og individuelt søger rammerne lagt for en hensigtsmæssig støtteordning for teaterkunsten.

Uden offentlig støtte ville der i dag, bortset fra yderst sjældne teatertourner, ikke eksistere et teaterliv udenfor hovedstaden. I hovedstadsområdet kan for tiden to underholdningsteatre på Frederiksberg og ét teater i København, „Det ny Teater“ bære sig.

Med disse tre teatre alene vil det på længere sigt ikke være muligt at opretholde en levende dramatisk kunst her i landet.

I det europæiske kulturliv fra den græske og romerske oldtid og op til i dag har teatrets kunst spillet en afgørende rolle, og netop indenfor teaterkunsten findes de mest levende vidnesbyrd om den

europæiske og — fra de sidste århundreder — vor nordiske kulturarv.

Teaterkunsten udgør en uundværlig bestanddel af vort kulturliv. Men når dette indrømmes, må den støtte, der ydes til denne vigtige kulturfaktor også være af en sådan art og styrke, at den ikke blot lige kan holde teaterkunsten i live, men kan befordre en stadig videreudvikling af denne kunst.

Herpå sigter det foreliggende forslag.

De understøttelsesbeløb, der er ydet dansk teater — bortset fra Det kongelige Teater, — har op til finansåret 1959-60 i det store og hele været ydet af filmsfondens midler.

Samtidig med at teatrenes behov for støtte steg, gik imidlertid filmsfondens midler ned. Efter at teaterkommissionen havde afgivet en betænkning om landsdelsscenernes forhold, blev der på finansloven for finansåret 1959-60, jfr. Folketings-tidende 1958-59 Tillæg A. spalte 1551-54 optaget en bevilling under finanslovskonto § 18. IV på 900 000 kr. til landsdelsscenerne i Ålborg, Århus og Odense, hvorefter filmsfonden siden da er lettet for tilskudsbyrden til disse scener.

Selv med denne lettelse viser filmsfondens midler sig ganske utilstrækkelige til under de nuværende indtægtsforhold for fonden at tilgodese både teaterstøtte og støtte til filmformål m. v., hvorfor man har fundet det rigtigt nu at søge alle bevillinger til fremme af teaterlivet optaget på finansloven. Om de ændringer, der herefter vil være at foretage i lov nr. 117 af 13. april 1938 om biografteatervæsenets ordning, henvises til det samtidigt forelagte forslag om ændringer i samme lov.

Bestemmelserne i kommissionsudkastets §§ 9 og 10 (kapitel 2) om forholdet mellem bevillingshaveren og det ved teatret ansatte skuespillerpersonale er udeladt i nærværende forslag.

Bestemmelsen i nævnte § 9 fraviger kun dansk rets almindelige regler, for så vidt den erklærer aftaler mellem bevillingshaver og skuespillere uforbindende i videre omfang end aftalelovens § 31. Aftalelovens § 31 bestemmer, at når nogen har udnyttet en andens nød, letsind, enfoldighed, uerfarenhed eller et mellem dem bestående afhængighedsforhold til at opnå eller betinge fordele, som står i åbenbart misforhold til, hvad derfor ydes, eller som der ikke skal ydes vederlag for, er den, der således er udnyttet, ikke bundet ved den af ham afgivne viljeserklæring. Kommissionsudkastets § 9 erklærer aftaler, der er åbenbart ubillige for nogen af aftalens parter, uforbindende. Der er næppe grund til at indføre en sådan videregående regel for så vidt angår forholdet mellem bevillingshaver og skuespillere.

Bestemmelserne i kommissionsudkastets § 10 om kontraktsformularer m. v. synes mest naturligt at kunne gennemføres ved aftale mellem vedkommende organisationer.

Nærværende lovforslags kapitel- og paragrafinddeling afviger ret væsentligt fra kommissionsudkastet.

Efter det indledende kapitel om teaterbevillinger har man i lovforslaget foretrukket at placere „Landsdelsscener, Kommunale teatre“ som kapitel 2, „Det rejsende teater“ som kapitel 3, og „Støtte til anden teatervirksomhed“ som kapitel 4. Derefter følger et nyt kapitel 5 om „Teaterbygninger“, som supplerer, ændrer og udvider kommissionsudkastets bestemmelser om dette emne, et nyt kapitel 6 om „Opera- og balletvirksomhed“, der udvider kommissionsudkastets bestemmelser herom og et nyt kapitel 7 om „Teateruddannelse“, der ligeledes udvider kommissionsudkastets forslag. Kapitel 8 omhandler „Skolsscener“, et nyt kapitel 9 samler kommissionsudkastets bestemmelser om „Særlige støtteforanstaltninger“, kapitel 10 omhandler Teaterråd m. v., og kapitel 11 „Slutningsbestemmelser“

Til kapitel 1.

Teaterbevillinger.

Angående det principielle spørgsmål om hvorvidt et bevillingssystem på teaterområdet bør foretrækkes fremfor en ordning med fri næring, henvises til redegørelsen herfor i kommissionsudkastets bemærkninger, side 165, der bygger på undersøgelserne herom i de tidligere udvalgsbetænkninger. Ligesom kommissionsudkastet går nærværende lovforslag ind for en bevarelse af bevillingssystemet. Medvirkende til denne stillingtagen til spørgsmålet har det også været, at antallet af københavnske privatteatre er gået så langt ned (til fem foruden en ganske lille forsøgsscene), at bevillingssystemet kan hjælpe til at opretholde et rimeligt forhold mellem underholdningsteatret og det litterære teater.

Der har fundet en omredigering sted af kommissionsudkastets formulering og paragrafinddeling.

Hvad realitetsændringerne angår henvises til bemærkningerne til de enkelte paragraffer.

Det skal dog allerede her bemærkes, at nærværende forslag har udeladt bestemmelsen i § 5 i kommissionsudkastet (side 162) om ministeriel godkendelse eller voldgiftsfastsættelse af faste teatres lejevilkår, idet der ikke synes at være reel basis for denne bestemmelse, al den stund det efter kommissionsudkastet alligevel stod frit for bygningsejeren at udleje bygningen til andet formål end teater-

F. t. l. om teatre.

drift. Til gengæld har nærværende forslag taget problemerne om teaterbygninger op til særskilt behandling i kapitel 5, hvortil henvises.

Endvidere har man ment i særligt begrundede tilfælde at burde kunne løse bevillingshaveren fra pligten til sikkerhedsstillelse for lønkrav og krav efter ophavsretslovgivningen ved at meddele en statsgaranti for et sikkerhedsbeløb. Særlig indenfor privatteaterdriften, hvor kapitalbehovet til nye forestillingers opsætning er stort, og hvor kreditmulighederne på grund af erhvervets risikomættede karakter oftest er ringe, kan det være uhensigtsmæssigt at beslaglægge større likvide summer til sikkerhedsstillelse, medens denne sikkerhed samtidig kan være nødvendig for at sikre engagement af det fornødne teaterpersonale.

Til § 1.

Bestemmelsen er overensstemmende med kommissionsudkastet og der henvises derfor til kommissionsbetænkningens side 165-167. Som også udtrykt i kommissionsudkastets bemærkninger side 167 understreges det, at bestemmelsen i stk. 3, hvorefter ministeren for kulturelle anliggender afgør, hvorvidt en forestilling må anses som teaterforestilling alene har relation til denne lov og ikke for eksempel til afgrænsningen i forlystelsesafgiftsloven. Udeladt er bestemmelsen i kommissionsudkastets § 1, stk. 1, hvorefter bevilling ikke må nægtes nogen, der opfylder betingelserne for at opnå bevilling, medmindre ganske særlige grunde, herunder hensynet til de bestående teatre, taler afgørende derimod. Det er opfattelsen, at det ligger klart i bevillingsbegrebet, at bevilling meddeles, medmindre saglige grunde taler afgørende derimod, og bestemmelsen vil i det hele ikke være af selvstændig betydning. Ved udeladelsen af denne bestemmelse tilsigter man ikke nogen ændring i den bestående praksis. Endvidere er udeladt bestemmelsen i kommissionsudkastets § 1, stk. 2, hvorefter bevilling gives til udnyttelse enten i et bestemt lokale eller til en omrejsende virksomhed. Dette må ses i sammenhæng med § 17, hvorefter også bevillingshavere, der udnytter deres bevilling i faste teatre uden særlig bevilling eller ministeriel tilladelse, men alene i forståelse med det i 15 § stk. 4 nævnte fællesorgan, kan udsende tourneur. Endelig har man her og i det følgende udeladt bestemmelserne om obligatorisk høring af teaterrådet. Der tilsigtes ikke hermed nogen ændring af hidtidig praksis, men man har blot i overensstemmelse med nyere lovgivningsskik ikke ønsket at optage interne høringforskrifter i loven.

Til § 2.

Bestemmelserne svarer til kommissionsudkastets § 7, stk. 1, og § 1, stk. 3, 1. og 3. pkt., og der henvises til bemærkningerne hertil, side 169-70 og 166-67.

Til § 3.

Bestemmelserne svarer til kommissionsudkastets § 2, hvorfra dog betingelsen om godkendelse af vedtægter for selskaber eller institutioner, der får bevilling, er flyttet til § 4, stk. 3. Der kan derfor i det hele henvises til kommissionsudkastets bemærkninger side 167, herunder om det principielle spørgsmål om meddelelse af bevilling til selskaber og institutioner.

Til § 4.

Bestemmelsen er i det væsentlige overensstemmende med kommissionsudkastets § 4, hvorfor der henvises til bemærkningerne side 167-68. Til betingelserne for meddelelse af bevilling til enkeltpersoner er tilføjet: råden over fornøden kapital, svarende til bestemmelsen for selskabers og institutioners vedkommende.

Kommissionen foreslog, at meddelelse af bevilling til selskaber og institutioner kun kunne ske, når selskabet eller institutionen udelukkende eller aldeles overvejende har teaterdrift som formål. Denne bestemmelse er udeladt, idet selskabets eller institutionens formål naturligt indgår som væsentligt moment ved bedømmelsen af, om bevilling bør meddeles, og der er derfor næppe behov for en sådan særskilt bestemmelse, som tillige vanskeligt lader sig formulere tilstrækkeligt nøjagtigt.

Bestemmelsen i kommissionsudkastets § 3, stk. 1., hvorefter ingen kan få bevilling til eller godkendelse som leder af mere end ét teater med mindre ganske særlige omstændigheder foreligger er udeladt, idet man mener, at dette spørgsmål kan overlades til konkret afgørelse i det enkelte tilfælde.

Til § 5.

Bestemmelserne i stk. 1, 2. og 4. pkt. svarer med enkelte mindre ændringer til bestemmelserne i kommissionsudkastets § 6, stk. 1, stk. 3, 1. pkt. og stk. 2, hvorom henvises til bemærkningerne side 168-69. Ny er bestemmelsen i stk. 3, hvorefter en bevillingshaver ikke må drive teaterforlagsvirksomhed i Danmark eller være økonomisk interesseret i sådan virksomhed. Foruden de i kommissionsudkastets bemærkninger, side 168-69 nævnte betæneligheder ved at sammenblande teaterledelse og teaterforlagsvirksomhed kan som et vægtigt motiv til denne bestemmelse fremhæves, at der for de forskellige teatre i landet må være lige ret til at erhverve dramatiske værker hos teaterforlæggere.

Med udtrykket „teaterforlagsvirksomhed i Danmark“ haves for øje enhver virksomhed, som tager sigte på overdragelse af rettigheder til opførelse af dramatiske værker inden for landets grænser.

Til § 6.

Man har fundet det rigtigt at indsætte en udtrykkelig bestemmelse om, at ledere af teatervirksomheder skal opfylde de personlige betingelser, der stilles til bevillingshavere.

Til § 7.

Den principielle bestemmelse om sikkerhedsstillelse er overensstemmende med bestemmelsen i kommissionsudkastets § 6, stk. 3. Der henvises herom til bemærkningerne side 169. Hvad angår spørgsmålet om sikkerhedsstillelse i form af en statsgaranti henvises til de indledende bemærkninger til kapitlet.

De aktuelle udgifter til garantier, som bliver effektive ved en udlodning, kan ikke anslås; de bliver, såfremt de i øvrigt i loven hjemlede støtteordninger bliver effektive, sandsynligvis meget små; men det må løseligt skønnes, at det samlede garantibeløb, hvormed staten må indtræde, vil andrage ca. 100 000 kr.

Til § 8.

Bestemmelsen om udlodning, kommissionsudkastets § 6, stk. 3, er ændret således, at udlodning foretages af skifteretten i stedet for af ministeren for kulturelle anliggender. Efter sin karakter er udlodningen mindre egnet til administrativ behandling, og skifteretten har i forvejen opgaver af tilsvarende karakter, for eksempel skifte af konkursboer. Bortset herfra er reglerne om udlodning fastsat i overensstemmelse med nugældende praksis. Ligeledes i overensstemmelse med gældende praksis er bestemmelsen i stk. 5 om visse indskrænkninger i dækningsberettigelsen for lønkrav over et bestemt beløb pr. dag. En sådan regel er nødvendig for at sikre alle berettigede nogenlunde ligelig dækning, idet man derved forhindrer, at enkelte meget høje gagekrav i realiteten betager andre krav dækningsmulighed. Maksimum kan fastsættes for eksempel til 100 kr. pr. dag under det nuværende lønniveau.

Til § 9.

Bestemmelsen er blot en kodificering af gældende praksis.

Til § 10.

Bestemmelsen svarer til kommissionsudkastets § 6, stk. 4, hvorfor der henvises til betænkningens bemærkninger herom side 169. Bestemmelsen må

ses i sammenhæng med reglerne om bortfald eller tilbagekaldelse af bevilling i § 11, hvoraf det vil ses, at den i kommissionsudkastet optagne bemyndigelse for ministeren til at forlange godtgjort, at bevillingshaveren (fortsat) råder over den fornødne kapital, er uden betydning, idet en bevilling af økonomiske grunde først kan tilbagekaldes i det øjeblik, skifteretten har besluttet at foretage udlodning. Denne bestemmelse er derfor udeladt.

Til § 11.

Bestemmelserne svarer til kommissionsudkastets § 7, stk. 2 og 3, hvorfor der henvises til betænkningens bemærkninger hertil side 170.

Til kapitel 2.

Landsdelsscener. Kommunale teatre.

Som allerede berørt i indledningen til nærværende bemærkninger overgik tilskudsbeløbene til landsdelsscenerne i Odense, Ålborg og Århus efter indstilling af teaterkommissionen fra finansåret 1959-60 fra filmsfondens midler til bevillinger på de årlige finanslove.

Siden da er disse tilskud blevet ydet med et beløb svarende til halvdelen af driftsunderskuddet, medens den anden halvdel af driftsunderskuddet — bortset fra, hvad der har kunnet tilvejebringes ved tilskud fra anden side, herunder fra tipsmidlerne — er blevet dækket ved bevillinger fra vedkommende kommune.

Kommissionen, der fandt, at denne ordning havde fungeret tilfredsstillende, mente dog ikke, at man i selve lovteksten burde fastsætte nærmere regler for tilskudsordningen og fordelingsnormen mellem stat og kommune, idet disse regler mere hensigtsmæssigt kunne tilvejebringes ved overenskomster mellem de interesserede.

I modsætning hertil har man ved udarbejdelsen af nærværende forslag ment det fornødent at fastlægge fordelingsnormerne i selve loven. Baggrunden for den siden finansåret 1959-60 gældende midlertidige ordning var netop at skabe den fornødne sikkerhed for landsdelsscenernes kulturelt så betydningsfulde opgaver, og dette formål mener man bedst opnåeligt ved at lægge tilskudsnormerne fast i loven, hvad man under hensyn til den i § 33 indsatte lovrevisionsbestemmelse finder så meget mindre betænkeligt.

Da man af hensyn til teatrenes kunstneriske, men også af hensyn til deres økonomiske hensigtsmæssige drift må lægge den allerstørste vægt på, at teaterbygningerne til stadighed vedligeholdelsesmæssigt og teaterteknisk holdes i den bedst mulige

stand, har man dog for at animere hertil ment at burde fravige ligedelingen mellem stat og kommune på bygningsudgifternes område, herunder udgifterne til tekniske installationer. Gennemgående for danske teatre kan det siges at være, at dette område har været stærkt forsømt, hvilket driftsmæssigt har vist sig uhyre kostbart. Om dette problem henvises i øvrigt til bemærkningerne nedenfor til kapitlet om teaterbygninger.

Man har i øvrigt ved en lovordning af landsdelsscenernes forhold ment at burde åbne mulighed for, at der også kunne oprettes nye landsdelsscener, først og fremmest må man her tænke på de sønderjyske landsdele.

Endvidere kan der tænkes oprettet kommunale teatre vel først og fremmest indenfor hovedstadsområdet. Medens tilskudsordningen for sådanne teatre i princippet må være beslægtet med den for landsdelsscenerne gældende ordning, kan der efter vedkommende kommunes mindre eller større evne til at bære de ved sådanne teatres drift fornødne ofre blive tale om en andret fastsættelse af den økonomiske fordelingsnorm.

Til § 12.

Stk. 1 og 2.

Om landsdelsscenernes opgaver og mål henvises til kommissionsudkastets § 14 og betænkningens side 28 og 172.

I forhold til kommissionsudkastets § 14, stk. 1, er der valgt en lidt anden formulering vedrørende landsdelsscenernes turnerende virksomhed, uden at der dog er tilsigtet væsentlige ændringer herved.

Det er ved udformningen af bestemmelserne forudsat, at landsdelsscenerne ved turnerende virksomhed kan bidrage til, at teaterbehovet dækkes inden for scenernes naturlige område. Det er endvidere forudsat, at landsdelsscenerne også kan udsende tourneur uden for deres naturlige virkeområde, jfr. bestemmelserne nedenfor i kapitel 4.

Om de teatrene påhvillende repertoireforpligtelser kan henvises til teaterkommissionens betænkning side 28.

Stk. 3.

Formuleringen af bestemmelsen vedrørende landsdelsscenernes samarbejde er uændret i forhold til kommissionsudkastet.

Landsdelsscenerne søger deres fællesopgaver løst især gennem „Landsdelsscenernes samarbejdsudvalg“ og ved direkte forhandling teatrene imellem.

Om særlige opgaver, såsom fællesforstillinger og udveksling af forestillinger henvises til teaterkommissionens betænkning side 28.

Om bestemmelsen henvises i øvrigt til bemærkningerne til kapitel 6.

Stk. 4.

I loven om statstilskud til orkestre uden for hovedstadsområdet er det hidtil aftalemæssigt praktiserede samarbejde mellem landsdelsscenerne og de stedlige byorkestre blevet lovfæstet, idet det er gjort til en tilskudsbetingelse, at orkestre i landsdele, hvor der findes en landsdelsscene, i rimeligt og kunstnerisk forsvarligt omfang dækker teatrets behov for musik. Det forudsættes herved, at den orkestrene i forhold til teatrene påhvillende forpligtelse fastlægges nærmere i aftaler mellem institutionernes ledelser, således at teatrenes repertoiremæssigt bestemte krav på musikalsk medvirken i passende omfang kan dækkes under hensyntagen til orkestrenes samlede forpligtelser.

I den af ministeriet for kulturelle anliggender udfærdigede bekendtgørelse nr. 332 af 27. december 1961 om orkestrenes tilskudsordning er der i øvrigt givet udførlige bestemmelser om orkestrenes teater-tjeneste, idet det navnlig er angivet, at tjenestens omfang ikke bør overstige ca. 125 tjenester (forestillinger og generalprøver) pr. sæson, heri indregnet medvirken ved gæstespil fra andre scener. Vederlaget for orkestrenes teater-tjeneste beror på aftale mellem ledelserne og fastsættes til et passende årligt beløb, der på teatrenes regnskaber opføres som en udgift vedrørende den egentlige teaterdrift jfr. § 13, stk. 3.

Til § 13.

Stk. 1 og 2.

De foreslåede bestemmelser, der er ændrede i forhold til kommissionsudkastet, fastslår i tilslutning til de hidtil i praksis gennemførte ordninger som princip, at der ydes statstilskud til driften af sådanne teatre, som udøver landsdelsscenevirksomhed i overensstemmelse med reglerne i § 12. Det må efter skøn i hvert enkelt tilfælde afgøres, hvorvidt der er tale om landsdelsscenevirksomhed.

Stk. 3.

Bestemmelsen vedrører de nuværende landsdelsscener i Odense, Ålborg og Århus, om hvis tidligere og nugældende tilskudsforhold henvises til kommissionsbetænkningens side 31 og de indledende bemærkninger til nærværende lovforslag og nærværende kapitel. I overensstemmelse med hidtidig praksis har det med hjemmel alene i de årlige finanslove afholdt statstilskud til disse teatre andraget halvdelen af teatrenes driftsunderskud. Finansiering af byggeforanstaltninger, nyanlæg og moderniseringer udover sædvanlig vedligeholdelse er — efter over-

enskomst med de tilskudsgivende myndigheder — sket gennem optagelse af lån, der afdrages og forrentes over driftsregnskabet.

På grundlag af fornævnte praksis foreslås stats tilskuddet til de her omhandlede landsdelsscener fastsat således, at det fortsat andrager halvdelen af det regnskabsmæssige underskud på den egentlige teaterdrift. Statstilskuddet til driften af selve bygningen foreslås dog med henvisning til det i indledningsbemærkningerne til nærværende kapitel anførte fastsat således, at dette kan ydes med $\frac{3}{4}$ af udgifterne hertil og til afdrag på lån, der er optaget mod sikkerhed i bygningerne eller til finansiering af hoveddistandsætninger og forbedringsarbejder på bygningerne og disses tekniske installationer herunder til allerede optagne lån i bygningerne. Sådanne lån kan kun optages med ministerens godkendelse i det enkelte tilfælde, og det kan bestemmes, at der skal stilles sikkerhed i bygningen for de beløb, som staten yder til afvikling af lånene.

Til belysning af merudgiften ved fornævnte forslag oplyses, at statstilskuddet til disse landsdelsscener i den senest afregnede sæson (sæsonen 1960-61) har andraget i alt 1.401.000 kr., medens tilskuddet — beregnet efter de i nærværende forslag omhandlede regler — ville have udgjort i alt 1 610 000 kr.

Vedrørende bestemmelserne om den fortsatte fastsættelse af statstilskuddet på grundlag af det af vedkommende kommune godkendte årsregnskab henvises til kommissionsbetænkningen side 31 og 32.

Stk. 4.

Denne bestemmelse angår fastsættelse af tilskud til nye tilkomne landsdelsscener, til hvilke der i overensstemmelse med det fastlagte hovedprincip ydes tilskud efter regler svarende til reglerne i § 13, stk. 3.

Den mest nærliggende mulighed for oprettelse af en ny landsdelsscene foreligger formentlig i Sønderjylland. Tænker man sig en sådan scene etableret, må der påregnes en udgift i hvert fald svarende til, hvad der gennemsnitligt efter nyordningen vil medgå i statstilskud pr. eksisterende landsdelsscene eller for tiden ca. 550 000 kr.

(Det kan i denne forbindelse oplyses, at der til de tre scener i Sydslesvig (Flensborg, Slesvig og Rendsborg) fra tysk offentlig side ydes over 2,1 millioner D-Mark i tilskud, fordelt nogenlunde ligeligt mellem stat og kommune).

Stk. 5.

Der henvises til bemærkningerne nedenfor ad §§ 22 og 23.

Stk. 6.

Om udarbejdelse af budgetter og anvisning af forskud henvises til kommissionsbetænkningen side 32.

Det må findes rimeligt, at budgetterne godkendes af ministeren, forinden anvisningen af forskud på statstilskud sker.

Til § 14.

Der henvises til de indledende bemærkninger til nærværende kapitel.

Til kapitel 3.

Det rejsende teater.

Med hensyn til principperne for den foreslåede støtte til det rejsende teater henvises i det hele til kommissionsbetænkningen side 99 ff.

I lovforslaget har man fundet det hensigtsmæssigt at udskille reglerne om tilskuddet til driften af det rejsende teater i nærværende særlige kapitel.

Med hensyn til det rejsende teaters lokaleproblemer henvises til kapitel 5 om teaterbygninger. Hvad angår billetkøbsordninger og publikumsorganisationer omfattende også det rejsende teater henvises til kapitel 9. Særlige støtteforanstaltninger.

Ved administrationen af det rejsende teater har man fundet det nødvendigt at videreføre de tanker, kommissionen (side 101) har været inde på med hensyn til oprettelse af et samarbejdsorgan, jfr. bemærkningen til § 15, stk. 4.

I kommissionsudkastets § 3, stk. 2. (side 162) udkrævedes en særlig ministeriel tilladelse for at et fast teater kunne give forestilling uden for teatret. Efter den foreslåede etablering af det nævnte fællesorgan for det rejsende teater finder man det tilstrækkeligt, at det faste teaters eventuelle tourneplaner sker i forståelse med, altså godkendes af, fællesorganet. Forudsat af tournéerne samordnes, og den foreslåede tilskudsordning medvirker til at forhøje kvaliteten af de udsendte forestillinger, må publikum landet over have en interesse i, at der udsendes så meget teater som muligt. Snarere end at indskrænke de faste teaters muligheder for også at besøge landets teatersale, bør man derfor animere dem til, når mulighederne foreligger derfor, at vise deres kunst uden for hjembyen.

Til § 15.

Stk. 1.

Statsstøtte til de rejsende teatre til gennemførelse af de enkelte tourneer skal kunne ydes såvel i form af garantitilsagn eller tilskud som i form af statslån. Bestemmelsen svarer i det væsent-

lige til § 19 i kommissionsudkastet, der dog alene omtaler garantitilsagn og tilskud. Man har imidlertid ikke fundet tilstrækkelig anledning til ved lovforslaget at udelukke muligheden for ydelsen af lån, selvom man med kommissionen er enig i, at støtte fortrinsvis bør ydes ved meddelelse af garantitilsagn, og — når særlig motivering foreligger herfor — ved direkte tilskudsydelse. I øvrigt henvises til kommissionsbetænkningen side 103-105 samt side 172, spalte 2.

Stk. 2.

Selv med de muligheder for støtte til tourne-teatrenes drift, som vil foreligge efter bestemmelserne i § 15, stk. 1 og stk. 3, vil det ofte være vanskeligt, især for de private rejsende selskaber at fremskaffe den fornødne kapital til nødvendige større anskaffelser og moderniseringer af det tekniske udstyr for eksempel belysningsanlæg. Under hensyn hertil foreslås tilvejebragt hjemmel for ydelsen af statslån til finansiering af sådanne anskaffelser og moderniseringer. Disse lån tænkes ydet på vilkår, der fastsættes i de enkelte tilfælde. Det af teaterkommissionen udarbejdede lovudkast indeholdt ingen bestemmelse om ydelse af lån som de her omhandlede.

Stk. 3.

De såkaldte institutionsteatre, der udøver turnerende virksomhed, d. v. s. Arte, Andelsteatret og Dansk Folkescene, har under hensyn til deres særlige opbygning og virke hidtil oppebåret årlige grundtilskud, der har været ydet af filmsfondens midler. Disse grundtilskud udgjorde for 1961-62 i alt 350 000 kr.

I overensstemmelse med teaterkommissionen foreslås grundtilskudsordningen bibeholdt under den forudsætning, at de pågældende institutions-teatre opretholder en tournevirksomhed mindst svarende til den hidtidige — og i almindelighed omfattende ikke under 2 selvstændige turneer pr. sæson med et passende antal forestillinger fordelt over landet.

Ved siden af de tre ovennævnte institutions-teatre driver også institutionen Dansk Skolescene en ret omfattende turnerende virksomhed gennem sin afdeling landsskolescenen, jfr. opstillingen side 104 i teaterkommissionens betænkning. Til landskolescenen påregnes der ikke ydet statsstøtte i henhold til lovforslagets § 15, men efter reglerne i kapitel 8, der omhandler skolescenerne.

Stk. 4.

Som det fremgår af kommissionsbetænkningen side 101-102 har man i kommissionen drøftet et forslag om oprettelse af et statsstøttet

teaterkontor som fælles- og samarbejdsorgan for teatre, der deltager i tournevirksomhed i provinsen; herunder også Det kongelige Teater og landsdels-scenerne. Et sådant kontor skulle i første række støtte og koordinere alle bestræbelser på at søge teaterbehovet landet over dækket så fuldstændigt og lige- ligt som muligt. Kommissionen har ikke stillet forslag om oprettelse af et samarbejdsorgan som det nævnte, hovedsageligt ud fra den betragtning, at et eventuelt initiativ til dettes etablering burde tages af de rejsende selskaber selv. I betænkningen er det imidlertid fremhævet, at teaterlederne erken- der, at der er et afgjort behov for en vis samordning af de turnerende teatres virksomhed, og kommis- sionens underudvalg for det rejsende teater udtaler, at man også har forstået, at det her behandlede pro- blem vil blive taget op til overvejelse indenfor Provinsteater-Direktørforeningen, eventuelt i sam- arbejde med publikumsorganisationerne.

Selvom man kan dele den opfattelse, at initiati- vet til oprettelsen af et fællesorgan for teatre, der driver tournevirksomhed, bør udgå fra disse teatre selv, må det på grund af den overordentlig store betydning som et nærmere samarbejde mellem de turnerende teatre vil have for teatervirksomheden uden for hovedstaden skønnes hensigtsmæssigt, at der i en teaterlov, der behandler de rejsende teatres forhold, udtrykkeligt åbnes mulighed for ydelsen af statsstøtte til driften af et sådant samarbejds- organ. En bestemmelse herom er optaget i § 15, stk. 4.

For at sikre en effektiv funktion af et med stats- støtte virkende fællesorgan for tournevirksomheden er det yderligere foreslået at gøre ydelsen af de i § 15, stk. 1-3 omhandlede former for statsstøtte betinget af, at vedkommende teater samarbejder med fællesorganet, ligesom der er givet nærmere regler for dette organs sammensætning og for godken- delsen af dets vedtægter.

Til de rejsende teatre er der i 1961-62 ydet til- skud fra filmsfonden med 495 000 kr. og af tipsmid- lerne med 36 000 kr., således at disse teatre i alt har modtaget en statsstøtte på 531.000 kr. Teaterkom- missionens forslag forudsatte tilvejebringelsen af en samlet årlig bevilling på 850 000 kr. til ydelse af statsstøtte til de rejsende teatre (bortset fra lands- skolescenen).

Da vilkårene for disse teatre siden udarbejdelsen af teaterkommissionens forslag er yderligere for- værret, jfr. herved den i kommissionsbetænkningen side 115-16 aftrykte henvendelse fra Provinsteater- Direktørforeningen, må man regne med, at der til en effektiv indsats til ophjælpning af den rejsende tea- tervirksomhed gennem ydelsen af den i § 15, stk. 1

og stk. 3 omhandlede statsstøtte vil være behov for en årlig dispositionsbevilling på for tiden ca. 1 million kr. Hertil kommer ydelsen af lån i henhold til § 15, stk. 2, der formentlig vil udkræve en årlig bevilling på anslået 100 000 kr. samt tilskud til det i § 15, stk. 4 nævnte fællesorgan, anslået til ca. 75 000 kr., hvori foruden medhjælp m. v. er indregnet husleje.

Til kapitel 4.

Anden teatervirksomhed.

I de indledende bemærkninger er det fremhævet, at grundmotivet for nærværende lovforslag er nødvendigheden af at bevare og udvikle teaterlivet inden for det danske samfund, der som et kultursamfund ikke kan være foruden et levende teater.

Teatre som Det kongelige Teater, landsdels-scenerne og de rejsende teatre samt dramatiske kunstarter som opera og ballet vil ikke kunne eksistere uden offentlig støtte. Hvor megen frihed man end vil tillægge disse teatres ledelser med hensyn til den kunstneriske tilrettelæggelse og gennemførelse af et repertoire, vil det dog være klart, at en fortsat offentlig støtte i det lange løb vil være afhængig af den offentlige bedømmelse af disse teatres arbejde.

Lige så nødvendig opretholdelsen og videreudviklingen af de nævnte teatre er, lige så ønskeligt vil det være, at der findes helt frie teatre, hvis vilkår er således, at de i deres kunstneriske drift ikke behøver at tage hensyn til, om deres arbejde tiltaler den store offentlighed, når blot deres forestillinger kan samle det for al teatervirksomhed nødvendige publikum.

Kulturhistorien ned gennem tiderne har stedsvis vist, hvor svært det ofte for samtiden har været at forstå morgendagens kunst eller blot indvarslingen af denne, de eksperimenter, hvorpå fremtidens kunst vil bygge. For en økonomisk så kostbar kunstart som den dramatiske kan en eventuel negativ indstilling fra offentlighedens side under en vanskelig teaterkonjunktur blive farlig og kan modvirke en videre udvikling af den dramatiske kunst.

Det må derfor skønnes nødvendigt, at der skabes sådanne rammer, at et frit privat drevet teater fortsat kan eksistere og trives ved siden af det mere permanent offentligt understøttede. Mod dette mål har nærværende forslag arbejdet, idet man dog med adskillige erfaringer i behold ikke har villet udelukke, at selv med forbedrede almene vilkår kan et privat drevet teater komme i situationer, hvor alene et offentligt tilskud kan hjælpe det fra at måtte lukke. At en almindelig bedømmelse af dets

virke må ligge til grund for en tilskudsydelse i så fald er dog klart.

Hvor risikofyldt og vanskelig privatteaterdriften har været, ses af, at der i dag trods hovedstadens vækst af tredivernes halve snes teatre kun er fem tilbage, hvortil kommer en ganske lille, nyoprettet forsøgscene, Fiolteatret. Alene siden teaterkommissionen i 1954 påbegyndte sit arbejde, har fem teatre måtte lukke (Apolloteatret, Det ny Scala, Riddersalen, Røde Kro Teatret og Tivoli-teatret).

Bestemmelserne i kapitel 5 om teaterbygninger sigter blandt andet på at sikre opretholdelsen af de københavnske og frederiksbergske teaterbygninger som bygninger for private teatre og endvidere på gennem lån til disse bygningers rationelle modernisering at kunne øge deres teatermæssige effektivitet og muliggøre en nedsættelse af de årlige driftsudgifter.

I lovforslagets § 7, indeholdes reglen om eventuel lempelse af den fordrede sikkerhedsstillelse.

I kapitel 9 omhandles støtte til billetkøbsordninger og publikumsorganisationer, hvis arbejdsresultater skulle kunne medvirke til at stabilisere privatteatrenes indtægtssider.

Med disse støtteforanstaltninger vil man mene, at der skulle være skabt sådanne rammer om privatteaterdriften, at den — forudsat ledernes dygtighed — skulle kunne sikres, bortset fra ekstraordinære krisesituationer. Skulle sådanne situationer opstå, må det på den anden side forventes, at den nødvendige støtte vil kræve ret betydelige beløb. Der vil dog som nærmere i § 16, stk. 2, bestemt normalt foreligge en tilbagebetalingspligt i sådanne tilfælde.

Til § 16.

Ved afgrænsning af anden teatervirksomhed som teatervirksomhed uden for den i kapitel 2. Landsdels-scenerne. Kommunale teatre og kapitel 3. Det rejsende teater, omtalte, tager bestemmelserne i kapitel 4 under de eksisterende forhold sigte på de københavnske privatteatre. § 16 har således samme område for øje som § 18 i kommissionsudkastet. For baggrunden for ønsket om en særlig støtteordning for disse teatre henvises derfor til betænkningen side 172 og side 63-72. Støtte til disse teatre er hidtil blevet ydet af den af filmfondens midler bevilgede rådighedssum for ministeren. Den har i de senere år været meget varierende og har for eksempel i 1960-61 andraget ca. 40 000 kr. og i 1961-62 ca. 225 000 kr. Støtteordningen tænkes administreret noget friere end angivet i teaterkommissionens betænkning side 67-68. Det

er principalt ønsket, at disse teatre i kraft af de i øvrigt i lovforslaget foreslåede støtteforanstaltninger, der omfatter også disse teatre, jfr. indledningen til nærværende kapitel, skal kunne klare sig uden direkte udbetalt statsstøtte. Bestemmelsen tager derfor primært sigte på ydelse af støtte i akutte nødsituationer og kun subsidiært på ydelse af underskudsdekning bagud sæson for sæson. I de situationer, hvor ydelsen af støtte først og fremmest bliver aktuel, vil der derfor oftest være tale om kriser, hvor øjeblikkelig hjælp er nødvendig, hvis lukning af et teater skal undgås, og bevilling til denne støtte bør derfor optages som en rådighedssum, hvoraf der uden forelæggelse for de bevillende myndigheder kan ydes øjeblikkelig hjælp. Støtten tænkes at kunne ydes både som garanti-tilsagn, som tilskud og som lån, men også ydelsen af tilskud og udbetalingen af garantibeløb, bør normalt betinges af en tilbagebetalingspligt, som bliver aktuel under nærmere angivne omstændigheder, som fastsat i stk. 2. Samtidig med tilsagn om en garanti må det afgøres, om en aktualisering af denne skal have virkning som tilskud eller lån.

Til § 17.

Efter denne bestemmelse, som er ny, kan bevillingshavere, der normalt udnytter bevillingen ved et fast teater, uden særlig ministeriel tilladelse, således som det hidtil har været nødvendigt, udsende tourneur. Det er dog en forudsætning, at bevillingshaveren herved er i forståelse med fællesorganet for tournevirksomhed, der rent faktisk må godkende vedkommendes tourneønske, jfr. at de faste teatre er repræsenteret i dette organs bestyrelse. På tilsvarende måde vil landsdelsscenerne, i hvis opgave indgår tournevirksomhed inden for landsdelen, kunne tournere uden for denne uden særlig tilladelse. I begge tilfælde vil der i overensstemmelse med bestemmelsen om støtte til det rejsende teater i § 15, stk. 1, kunne ydes støtte til gennemførelse af de enkelte tourneur.

Teaterkommissionen anslår i sin betænkning side 65, at udgiften til støtte til de private teatre inden for hovedstadsområdet indtil videre ikke bør sættes til mindre end 250 000 kr. årligt. Man kan tilslutte sig dette skøn. Der er vel sket en ikke ubetydelig forhøjelse af pris- og lønniveauet siden afgivelsen af denne del af betænkningen i 1956, men dette opvejes formentlig af det mindre behov for direkte støtte, som gennemførelsen af lovforslagets støtteforanstaltninger vedrørende teaterbygninger skulle medføre, og af at antallet af teatre, som i givet fald kunne komme i betragtning som kvalificerede til støtte, i dag er mindre end i 1956.

Til kapitel 5.

Teaterbygninger.

Sammenlignet med de øvrige kunstarter er teaterkunsten som ofte nævnt uhyre kostbar. Den kræver således normalt en særlig bygning, et teater, for at kunne dyrkes. For private faste teatre betyder dette, at teaterdriften skal afkaste så meget, at også bygningen kan forrentes og afskrives, og driften burde også til stadighed kunne betale bygningens tidssvarende indretning til teaterbrug.

Disse fordringer har det under den tidligere omtalte vanskelige økonomiske udvikling for teaterdrift her i landet været vanskeligt, og hvad særlig moderniseringsarbejder angår, på det nærmeste umuligt at indfri.

Fra tidligere tider er teaterbygningerne i hovedstaden lagt på populære strøg, hvilket samtidig med at befordre publikumsinteressen har indebåret, at grundpriserne under hovedstadens udvikling er steget så stærkt, at teatrene har haft vanskeligheder ved at indtjene lige så meget til bygningens indehaver, som bygningen eller grunden under andre anvendelsesformer kunne indbringe. Dette forhold var medvirkende til Dagmarteatrets nedlæggelse i trediverne, og det har været medårsag til andre teatres lukning.

Et for et er antallet af de københavnske private teatre gået ned. Teaterbygningsmæssigt er det nu nede på fem, hvad der efter byens størrelse er foruroligende lavt. Imidlertid kan det efter de pågældende teatres placering forudses, at grundprisudviklingen blot inden for en overskuelig fremtid kan gøre det yderst tvivlsomt, om de fortsat kan bestå som teatre, hvis der ikke gribes til særlige sikringsforanstaltninger.

Hvert teater har sit ansigt, således også hvert af de endnu eksisterende private teatre. Hvert teater har i de omgivelser, hvorunder det har virket, oparbejdet en good-will hos publikum, som det har værdi at bevare. Samtidig er byggeudgifterne steget så stærkt i forhold til teatrenes indtjeningssevne, at det ikke på langt nær kan påregnes, at et privat teater, der af hensyn til skuespilkunstens intime karakter næppe i væsentlig grad bør overstige ca. 1 000 pladser, vil kunne forrente og afskrive en i dag nyopført teaterbygning.

Privatteaterdriftens økonomi er endvidere så følsom, at det vil have en ikke uvæsentlig betydning, om bevillingshaverens leje for brugen af teaterbygning i det væsentlige kan indskrænkes til forrentning og afskrivning af den i bygningen anbragte kapital, måske endda på beskedne vilkår, således at bevillingshaveren dermed fritages for også at skulle

indtjene den driftsherregjæst, der normalt tilkommer den private bygningsejer.

Til løsning af disse økonomiske spørgsmål for bevillingshaveren, men først og fremmest til sikring af, at de endnu i brug værende privatteaterbygninger fortsat i fremtiden på rimelige vilkår kan stilles til rådighed for det frie private teater, går nærværende lovforslag ind for en ordning, hvorefter der skal kunne stilles statsmidler til rådighed for i denne anledning oprettede selvejende institutioner til finansiering af disse institutioners køb af teaterejendomme, der benyttes af faste teatre. Disse selvejende institutioner skal have vedtægter, som godkendes af ministeren for kulturelle anliggender, og som i første række skal sigte på bedst og billigst muligt fremtidigt at stille teatrene til rådighed for bevillingshaverne. Hvor teaterbygninger ejes af bevillingshaveren eller hvor denne f. eks. gennem en større aktiepart i vedkommende ejendomsaktieselskab har mulighed for at sikre bygningens bevarelse som teater i sin bevillingshavertid, er spørgsmålet om en bygningsovertagelse af en selvejende institution ikke aktuelt. Det gælder således A.B.C. Teatret og Avenue Teatret som nævnt i kommissionsbetænkningen side 146. Men at en bevillingshavers ejendomsret eller medejendomsret til en teaterbygning ikke i sig selv sikrer dennes bevarelse som sådan for fremtiden, viser nedlæggelsen af Det ny Scala i Ravnsborggade, hvor teaterbygningen netop var kontrolleret af den daværende bevillingshaver.

Nærværende lovforslag anskuer bygningssituationen langt alvorligere end kommissionsbetænkningen gjorde det. I betænkningen mente man (side 147), at man blot gennem en øget støtteordning til de private bevillingshavere kunne skabe dækning for den stigende husleje, og at det i de konkrete tilfælde ved nedlæggelse af teaterbygninger var tilstrækkeligt at træffe foranstaltninger, eventuelt med offentlig støtte. Siden betænkningen blev afgivet er imidlertid — som nævnt — yderligere to teatre blevet nedlagt uden at foranstaltninger til deres bevarelse har kunnet gennemføres. Et tredje teaters (Alléscenens) skæbne er uafklaret. Det findes derfor fornødent at skabe lovregulerende støtteforanstaltninger til teaterbygningers bevarelse.

Lovforslaget mener, at man ved gradvis at søge de resterende teaterbygninger erhvervet af selvejende institutioner, der uden sigte på privat fortjeneste skal drive teaterbygningerne bedst og billigst muligt, skulle kunne sikre, at der i fremtiden er det for også frie teatre uomgængeligt nødvendige til rådighed: en teaterbygning.

Hvad teaterbygningsforholdene i provinsen an-

går kan man i bedømmelsen af disse i det hele henviser til kommissionsbetænkningen side 96-99. Man har dog ment at burde udbygge støtteforanstaltningerne i videre grad end sket i kommissionsudkastets § 18 (side 164). Herom henvises til bemærkningerne til lovforslagets enkelte paragraffer.

Når lovforslaget har undladt at søge en stilling som teaterbygningskonsulent (jfr. kommissionsudkastets § 18 og kommissionsbetænkningen side 98) hjemlet ved en hertil sigtende særlig bestemmelse, skyldes det alene, at spørgsmålet om, hvorledes det arbejde, der tænkes henlagt til konsulenten, mest hensigtsmæssigt vil kunne udføres, endnu ikke er fuldt afklaret. Det kan enten tænkes pålagt en under ministeriet for kulturelle anliggender antaget i teaterspørgsmål specialuddannet arkitekt, men det kan også tænkes, at boligministeriet tillige med henblik på offentligt skolebyggeri, hvori intermistiske teatersale ofte indgår, antog den fornødne specialuddannede arkitektbistand. Man forbeholder sig derfor under forslaget behandling i tinget eventuelt at stille forslag om hjemmel for den nævnte konsulentstilling, hvis overvejelserne måtte falde ud til fordel for denne løsning.

Til § 18.

Hvor en teaterbygning ikke ejes af bevillingshaveren, bør det tilstræbes, at bygningen erhverves til fordel for en selvejende institution, hvis vedtægter er godkendt af ministeriet for kulturelle anliggender, og hvis formål det er at drive bygningen bedst muligt for det pågældende teaterformål. Derfor åbner § 18, stk. 1, mulighed for lån til sådan erhvervelse.

Efter bestemmelsen i stk. 2 kan der ydes lån til moderniseringer af teaterbygninger, der ejes enten af bevillingshaveren eller af en selvejende institution. For at opnå den mest rentable drift af de bestående teaterbygninger vil moderniseringer og forbedringer blive nødvendige, ikke mindst da vedligeholdelsesarbejderne under de senere tiders trange kår for det private teater har måttet indskrænkes til de mest nødtørftige.

Lån til dette formål omhandles i kommissionsudkastets § 18, stk. 1, 2. pkt., men nærværende lovforslags § 18, stk. 2, adskiller sig dog fra den af kommissionen foreslåede bestemmelse ved at kræve sikkerhed for lånet i den faste ejendom, hvilket kun er naturligt, da lånet vedrører selve teaterbygningen.

Det er selvsagt vanskeligt at fastsætte udgifterne, der vil følge af § 18, stk. 1 og 2. Dog kan udgifterne i henhold til stk. 1 næppe antages at ville overstige 2 mill. kr. i alt, og vil for så vidt angår

stk. 2 næppe overstige 250 000 kr. om året over en vis årrække.

Til § 19 og 20.

De forhåndenværende teaterlokaler rundt om i landet er af stærkt uensartet karakter. Scenemålene varierer og for mange af lokalernes vedkommende gælder tillige, at påklædningsværelser og tekniske installationer er i ganske overordentlig ringe stand. jfr. også kommissionsbetænkningen side 99. Det er derfor af største betydning for den turnerende teatervirksomhed, at der gives ejeren af teaterlokalerne mulighed for forbedringer af disse, samt at der tillige skabes grundlag for oprettelse af helt nye teaterlokaler, hvilket ydermere vil være til inspiration for en udvidelse af det turnerende teaters virkeområde.

Omfanget af de i § 19 hjemlede lån kan ikke nærmere anslås, men man vil mene, at det foreløbigt vil være nyttigt, om der kunne stilles et årligt beløb på 300 000 kr. til rådighed i dette øjemed.

Om størrelsen af eventuelle udgifter efter § 20 vil det ikke være muligt at udtale sig. Sager vedrørende indretning af nye lokaler vil individuelt blive forelagt bevillingsmyndighederne til bedømmelse.

Til § 21.

Stk. 1.

Her sigtes til den i provinsen hyppigt herskende situation, hvor der i en bygning, der anvendes til andet formål, tillige befinder sig en teatersal, hvis dårlige rentabilitet bevirker en stor belastning for hele bygningens drift. Skulle teatersalen give så stort underskud, at hele bygningens drift viser underbalance, vil man naturligvis føle sig stærkt fristet til at ophøre med anvendelsen af lokalet til teater, og for at hindre at dette sker, åbner lovforslaget mulighed for at yde tilskud, således at teaterlokalet kan bevares for teatervirksomhed.

Stk. 2.

For i videst muligt omfang at kunne bringe stk. 1 i anvendelse, samt til yderligere sikring af de rundt om i landet bestående teaterlokaler, hjemler stk. 2 støtte til erhvervelse af bygninger med teaterlokale til en selvejende institution med hovedformål som nævnt i bestemmelsen.

Hvori støtten skal bestå, afhænger af den konkrete situation.

Det er efter sagens natur ikke muligt at anslå årlige udgifter til den her omhandlede støtte, men man vil foreløbigt finde det forsvarligt at foreslå en årlig bevilling til imødekomme af krav efter stk. 1 på 200 000 kr. og efter stk. 2 et beløb af til-

svarende størrelse, der i påkommende tilfælde kan stå til rådighed.

Til kapitel 6.

Opera- og balletvirksomhed.

Fremførelsen af musikdramatiske forestillinger omfattende opera og ballet stiller så betydelige krav til det sceniske apparat og udstyr og til medvirken af orkester, solister, kor, balletkorps, statister m. v., at opera- og balletvirksomhed, som det hyppigst er tilfældet i udlandet, vil være koncentreret omkring en selvstændig operascene eller være knyttet til en større scene som det her i landet er tilfældet ved Det kongelige Teater. Ved nærværende lovforslag har man derfor ikke ment at kunne eller burde fastslå nogen selvstændig forpligtelse for landsdelsscenerne til at drive opera- eller balletvirksomhed.

De tilskud, der hidtil af staten har været ydet til operaerne i provinsen, har hovedsageligt været afholdt af midler fra filmsfonden og Den kulturelle fond, der senest har ydet Den jyske Opera 50 000 kr. til gennemførelsen af to operaforestillinger med hver 10 opførelser pr. sæson, og Den fynske Opera 15 000 kr. til opførelsen af en operaforestilling med 10 opførelser pr. sæson. Herudover er der væsentligst gennem arbejdsministeriet ydet tilskud til Den skandinaviske Ballet til gæstespil i provinsen, hvilket maksimalt har bragt statens tilskud til musikdramatiske forestillinger i provinsen op på ca. 115 000 kr. om året.

Den jyske Opera og Den fynske Opera har imødekommet og yderligere udviklet et behov for operaforestillinger i Jylland og på Fyn og har både ved deres repertoire og ved de opgaver, de har kunnet byde en lang række yngre kunstnere, været vigtige inspirationskilder i dansk musikdramatisk liv. Det tør fastslås, at der på baggrund af dette arbejde og som følge af den forøgede indsats, som Det kongelige Teater gennem de senere år har gjort på det musikdramatiske felt jævnsides med, at Danmarks Radio gennem radio og fjernsyn bringer opera- og balletforestillinger ud til stadig større kredse, er skabt en så betydelig interesse for disse kunstarter, at der er behov for en konsolidering af det arbejde, der allerede er i gang, og i passende omfang til en udbygning af dette.

Da hele dette sidste spørgsmål er under overvejelse i den af regeringen nedsatte musikkommission har man ved nærværende lovforslag ment at burde formulere lovregelen så vidt, at den dels gav mulighed for en fortsat støtte til opførelse af musikdramatisk kunst efter de hidtidige retningslinjer,

dels åbnede adgang til en udvidet indsats på dette felt på grundlag af de resultater, som musikkommissionen måtte nå til. Skulle kommissionens arbejde blive afsluttet inden nærværende lovforslags færdigbehandling, forbeholder man sig i givet fald at stille ændringsforslag til nærværende paragraf.

Til kapitlets enkelte bestemmelser bemærkes følgende:

Til § 22.

Af de indledningsvis nævnte grunde har man indskrænket sig til i lovens § 12, stk. 3 at hjemle en forpligtelse for landsdelsscenerne til at give plads for regelmæssige opera- og balletforestillinger i samarbejde med institutioner oprettet med dette formål for øje, byorkestrene og Det kongelige Teater. Det søges samtidig sikret, at sådanne forestillinger kan finde sted med nogenlunde regelmæssighed gennem ydelsen af tilskud fra staten til lokale institutioner eller andre organisationer, som har til formål at søge opera- og balletforestillinger gennemført. Der tænkes herved i første række på de allerede eksisterende lokale selvejende operainstitutioner, men også andre organisationer, som har den fornødne baggrund for på kunstnerisk forsvarlig måde, at kunne gennemføre musikdramatiske forestillinger, skal kunne opnå tilskud til denne virksomhed.

Til § 23.

I loven om statstilskud til orkestre uden for hovedstadsområdet er det forudsat, at orkestrene udover den dem påhvilende forpligtelse til at dække landsdelsscenernes behov for teatermusik skal bidrage til fremme i almindelighed af tonekunsten i teatrets tjeneste. Der sigtes herved til, at disse orkestre, som det hidtil har været tilfældet, naturligt har til opgave at medvirke ved gennemførelsen af de lokalt foranstaltede opera- og balletforestillinger. Inden for rammerne af orkestrenes almindelige virksomhed er det således muligt at fastslå deres forpligtelse til medvirken ved musikdramatiske forestillinger, en forpligtelse der i øvrigt rækker udover lokal medvirken, idet der er pligt for orkestrene til almindelig musikalsk aktivitet også uden for hjemstedskommunen. På denne baggrund kan det musikdramatiske arbejde i provinsen bygges op omkring disse orkestre, idet det dog ikke må glemmes, at orkestrenes hovedvirksomhed stadig må være koncentreret om den almindelige koncerterende indsats i musiklivet.

Såfremt der derfor i særlige tilfælde skulle opstå den situation, at almene musikalske og kunstneriske hensyn skulle gøre det ønskeligt, at orkestrenes medvirken ved gennemførelsen af opera- eller balletforestillinger øges i et sådant omfang, at en sam-

tidig opfyldelse på normal måde af orkestrenes almindelige teatertjeneste ikke ville kunne ske, uden alvorlig tilsidesættelse af orkestrenes generelle koncertforpligtelser, synes det rimeligt at søge hjemlet en ordning, hvorefter en indskrænkning af orkestrenes almindelige teatertjeneste kan foretages, når dette uden kunstnerisk afbræk for teatret kan ske, eventuelt gennem engagement af et erstatningsorkester.

En sådan ordning i særlige tilfælde bør imidlertid kun kunne etableres i forståelse med teatrets ledelse og uden ekstra udgift for teatret, og der foreslås derfor i lovens § 14, stk. 5, at der efter godkendelse i hvert enkelt tilfælde af ministeren for kulturelle anliggender skal kunne ydes fuld dækning fra staten til teatrenes ekstraordinære udgifter til engagement af musikere til teatertjeneste.

Såfremt den i bestemmelsen beskrevne situation hvert år skulle blive aktuel for alle de 3 nuværende landsdelssceners vedkommende, anslår man denne udgift til maksimalt at andrage 60 000 kr. årligt.

Til kapitel 7.

Teateruddannelse.

Til § 24.

Den foreslåede bestemmelse er udvidet i forhold til kommissionsudkastets § 14, stk. 4, jfr. kommissionsbetænkningen side 163.

Bestemmelsen sigter i første række på at sikre opretholdelsen af privatteatrenes elevskole i København, der hidtil har oppebåret et årligt tilskud på 15 000 kr. af filmsfondens midler, og skulle også muliggøre, at der kunne ydes tilskud til undervisning på landsdelsscenernes elevskoler.

Imidlertid er spørgsmålet om en omlægning af de eksisterende elevskoler for skuespillere og om oprettelse af skoler og kurser for anden teateruddannelse under overvejelse. Bestemmelsen sigter derfor på, når disse overvejelser er afsluttet, at afgive hjemmel for, at der med bevillingsmyndighedernes tilslutning gennemføres en nyordning af teateruddannelsen i Danmark.

Man anslår udgiften under de nuværende forhold til 15 000 kr. til Den københavnske elevskole og til 45 000 kr. til landsdelsscenernes elevskoler.

Til kapitel 8.

Skolescenerne.

I dette kapitel er optaget bestemmelser vedrørende skolescenens virksomhed. Skolescenernes op-

gaver er nærmere angivet i § 25, og ved § 26 er det pålagt scenerne at oprette et samarbejdsudvalg til behandling af spørgsmål af fælles interesse. Endelig er der i § 27 givet regler om statsstøtten til skole-scenerne. Bestemmelserne stemmer i det store og hele overens med §§ 21-23 i det af teaterkommissionen udarbejdede lovudkast.

I forbindelse med gennemførelsen af lovregler om skole-scenearbejdet forudsætter man statsstøtten til skole-scenerne forøget ud fra den betragtning, at disse sceners virksomhed er af overordentlig stor værdi for teaterlivet. Skole-scenerne medvirker til at skabe et nyt publikum for det levende teater, idet det må anses for utvivlsomt, at de gennem deres forestillinger vækker en varig teaterinteresse hos et stort antal børn og unge, som ellers ville gå tabt for teatret som publikum. En forbedring af skole-scenernes arbejdsvilkår må fremstå som et af de sikreste og på langt sigt mest effektive midler til en konsolidering af teatrenes stilling i dansk kulturliv.

Til § 25.

Bestemmelsen, der indeholder en definition af skole-scenebegrebet, svarer i hovedsagen til § 21 i det af teaterkommissionen udarbejdede lovudkast, jfr. betænkningen side 164. Formålet med skole-scenernes virksomhed er gennem opførelsen af teaterforestillinger for skoleungdommen at placere teatret i børnenes og de unges verden som et led i skolens almenmenneskelige opdragelse.

Skole-scenernes opgaver kan løses såvel ved fremførelse af egne forestillinger som ved at give skolebørnene og ungdommen adgang til at overvære forestillinger produceret af andre teatre. Der kan i øvrigt henvises til bemærkningerne i teaterkommissionens betænkning side 121-122.

Til § 26.

Der henvises til bemærkningerne i kommissionsbetænkningen side 122 (ad § 2) samt til redegørelsen side 118-119.

Til § 27.

Til skole-scener, hvis vedtægter er godkendt af ministeren for kulturelle anliggender, skal der efter denne paragraf kunne ydes statstilskud, under forudsætning af at de pågældende scener tillige modtager økonomisk støtte fra kommuner, herunder amtskommuner. Bestemmelsen svarer i det væsentlige til § 23 i teaterkommissionens lovudkast, jfr. betænkningen side 164, idet man dog — uden at der herved er tilsigtet nogen realitetsændring — har valgt en noget kortere og enklere formulering. Endvidere er reglen i lovudkastets § 23, stk. 2, om statstilskud til foranstaltninger, der i almin-

delighed tager sigte på at fremme teaterinteressen, flyttet til § 28, stk. 3 i lovforslaget, og den tager, således som den herefter er placeret, kun sigte på foranstaltninger af den nævnte art, som falder uden for rammerne af skole-scenevirksomheden.

Som ovenfor nævnt kan statsstøtte kun ydes, når vedkommende skole-scenes vedtægter er godkendt af ministeren for kulturelle anliggender. Det er yderligere forudsat, at der forud for en sådan godkendelse skal indhentes en udtalelse fra undervisningsministeren.

Med hensyn til det nærmere indhold af den forudsete støtteordning henvises til kommissionsbetænkningen side 122-126.

I teaterkommissionens forslag er der regnet med et behov for årlige tilskud til skole-scenerne som nedenfor angivet:

A. Grundtilskud.

Dansk Skole-scene.

- a) Skole-scenen for Stor-
københavn 50 000 kr.
b) Landsskole-scenen 75 000 -

—————125 000 kr.

Skole-scenerne i Odense, Ålborg og Århus 90 000 -

Grundtilskud 215 000 kr.

B. Dispositionsbevilling til ydelse af tilskud til opsætning af særligt krævende forestillinger og til dækning af udgifter ved tournévirksomhed 150 000 -

C. Bevilling til oplysnings- og propa-
gandaarbejde 50 000 -

I alt . . . 415 000 kr.

Til kapitel 9.

Særlige støtteforanstaltninger.

Til § 28.

Stk. 1.

Vedrørende billetkøbsordningerne henvises til kommissionsudkastet § 18, stk. 1, jfr. kommissionsbetænkningens side 164 og 68 ff og side 172.

Adgangen for ungdommen til at gå i teatret må anses for i det hele at kunne yde et meget værdifuldt bidrag til dennes åndelige opdragelse. Foruden at give ungdommen anledning til at stifte bekendtskab med den dramatiske litteratur fra fortid og nutid rummer den dramatiske kunst en sjælden evne til at bringe tilskuerne til at tage menneskelig stilling til dramaets konfliktstof. Den dramatiske

kunst kan alt efter sin art både bringe tilskuerne til at få øjnene op for problemer, der har været dem fjerne, men tillige på en mere umiddelbar måde end det er skolen forundt, bidrage til den unge tilskuers karakteropdragelse.

Ud fra disse hensyn må det tillægges den største betydning, at ungdommen i så stort omfang som muligt kan få lejlighed til at søge teatret.

Den i § 28, stk. 1, herfor åbnede adgang må på den anden side betinges af, at de teatre, som åbner dørene for ungdommen også modtager et passende vederlag herfor, et vederlag, som i øvrigt kan medvirke til at stabilisere de pågældende teatres økonomi.

Ved bestemmelsens udformning har man inddraget en videre kreds af unge under de foreslåede ordninger end i kommissionsbetænkningen angivet.

Ved fastlæggelsen af de pågældende billetkøbsordninger til teateradgang for de pågældende unge til stærkt reducerede priser har det til den anden side været afgørende at afgrænse kredsen af berettigede på en sådan måde, at der ikke ydes rabat til sådanne kredse, som normalt vil udgøre ryggraden i det købende teaterpublikum.

Opregningen af uddannelsesområder tilsigter ikke at være udtømmende, men er ment som vejledende. Bestemmelsen omfatter således også de institutioner, hvor folkeskolelærernes videreuddannelse foregår, altså ikke blot Danmarks Lærerhøjskole, men også f. eks. Danmarks Højskole for Lægesøvelser. Udtrykket „ungdomsskoler“ omfatter højskoler, landbrugsskoler, husholdningsskoler, efterskoler, ungdomskostskoler og ungdomsskoler. Bestemmelsens 2. pkt. sigter især til deltagere i aftenskoler, aftenhøjskoler, ungdomsklubber m. v. Imidlertid bør det overlades til praksis at finde den rigtige afgrænsning af bestemmelsens område.

Den administrative ordning tænkes i hovedstadsområdet gennemført med bistand af eksisterende publikumsorganisationer, Dansk skolescene samt andre foreninger og institutioner. På lignende måde tænkes ordningerne etableret uden for hovedstadsområdet, hvor også ungdomsorganisationerne vil kunne komme i betragtning ved gennemførelsen.

Under hensyn til de foran angivne synspunkter vedrørende ungdom under uddannelse påregner man ved gennemførelsen af billetkøbsordninger, at der hertil ydes støtte fra lokal kommunal side, idet man dog herved mener også at måtte tage hensyn til, hvor store ofre vedkommende kommune i forvejen måtte yde til opretholdelse af teaterkunsten.

Under hensyn til de foreslåede udvidelser af ordningerne må der anslået regnes med en udgift for

staten på ca. 500 000 kr., incl. udgiften til administration.

Stk. 2.

Om publikumsorganisationerne henvises til kommissionsbetænkningens side 73, 95, 99 og 106.

Erfaringer fra udlandet, i første række fra Tyskland, har vist, at gennemførelse af abonnementsordninger for såvel det rejsende teater som for det faste teater i allerhøjeste grad kan bidrage til en stabilisering af teatrenes indtægtsmuligheder og en forøgelse af teatrenes publikumsmæssige fyldningsgrad og dermed fremme teaterlivets trivsel. Med støtte i kommissionsbetænkningens tilsvarende synspunkter finder man det derfor nødvendigt at støtte publikumsorganisationernes administration på en sådan måde, at disse organisationer sættes i stand til også her i landet at løse det omhandlede spørgsmål vedrørende en abonnementsordning for dansk teater på effektiv måde.

Under disse støtteordninger tænkes henført de tidligere støttebevillinger til publikumsorganisationerne.

Såfremt de ovenfor i stk. 1 nævnte billetkøbsordninger som påtænkt henlægges under de publikumsorganisationer, der er omhandlet i stk. 2, vil udgifterne til disse organisationers administration af abonnementsordningerne i det væsentlige være dækket gennem administrationstilskuddet til billetkøbsordningen.

Når nærmere regnskabsmateriale foreligger, vil udgifterne blive fordelt forholdsmæssigt efter de to formål.

Stk. 3.

Bestemmelsen er foreslået udvidet i forhold til kommissionsudkastets § 24, hvorom i det hele henvises til kommissionsbetænkningens side 130, 164 og 173.

De i forslaget tekst omhandlede tilskud til foranstaltninger til fremme af teaterinteressen sigter blandt andet på at yde støtte til amatørscenerne. Foreløbigt anslås udgifterne hertil til 25 000 kr. årligt.

Der må endvidere lægges vægt på, at den bevilling på 30 000 kr., der i de senere år har været stillet til rådighed af Den kulturelle Fonds midler til opførelse af nutidig dansk dramatik, opretholdes. Men man vil finde det hensigtsmæssigt, at beløbet overføres til en særlig bevilling på finansloven.

Udover sådanne og andre lignende formål vil der i medfør af forslaget være mulighed for at yde støtte til internationalt teatersamarbejde, i hvilken henseende det i særlig grad vil være af vigtighed, at der tilvejebringes midler til fortsat gennemførelse

af det nordiske samarbejde på scenekunstens område, hvortil bevillinger hidtil har været stillet til rådighed af filmsfonden med 40.000 kr. årlig.

Til kapitel 10.

Teaterråd m. v.

Til §§ 29-30.

Bestemmelserne svarer med enkelte ændringer til kommissionsudkastet §§ 11-13, hvorfor der henvises til side 170-72 i betænkningen. Efter oprettelsen af ministeriet for kulturelle anliggender finder man det ikke fornødent, at undervisningsministeriet, under hvis ressort Det kongelige Teater tidligere hørte, er repræsenteret i rådet.

Man har videre ikke fundet helt tilstrækkelig anledning til, at skuespillerne nødvendigvis skulle have to repræsentanter i rådet, men henviser dette spørgsmål, ligesom spørgsmålet i øvrigt om udvidelse af rådet op til maksimum 12 medlemmer, til konkret overvejelse. Man finder det dog under alle omstændigheder naturligt, at finansministeriet repræsenteres i rådet. Rådets opgaver er bestemt ganske som i kommissionsudkastets § 12. Det skal her understreges, at det ikke er tilsigtet at hidføre nogen ændring i rådets stilling ved udeladelsen af de af kommissionen foreslåede bestemmelser om obligatorisk høring af teaterrådet i visse tilfælde. Udeladelsen er som nævnt i bemærkningerne til § 1 alene sket af lovtekniske hensyn.

Om teaterrådets opgaver kan nævnes, at arbejdet f. eks. med tilskudsordninger for det rejsende teater i den første tid vil kunne forberedes og senere eventuelt overlades til et forretningsudvalg udpeget inden for teaterrådet. Bedømmelsen af såvel de enkelte tourneers teaterbudget som deres repertoire og dettes udførelse vil kræve en indsigt, der formentlig fortrinsvis vil være til stede blandt teaterrådsmedlemmer og hos den til teaterrådet knyttede konsulent.

Teaterkonsulenten skal, jfr. stk. 3, i øvrigt bistå

publikumsorganisationerne med oplysende materiale og i øvrigt ved tilrettelæggelsen af arbejdet.

Årslønnen til konsulenten vil næppe beløbe sig til mindre end 30-35 000 kr.

De samlede årlige udgifter til administration i forbindelse med teaterrådets virksomhed anslås herefter til 100 000 kr.

Til kapitel 11.

Slutningsbestemmelser.

Til § 31.

I overensstemmelse med det i det indledende afsnit af bemærkningerne anførte foreslås det, at der på de årlige bevillingslove stilles de fornødne beløb til rådighed til afholdelse af udgifter, der flyder af loven. Der henvises i denne forbindelse til det samtidigt forelagte forslag til ændring af lov nr. 117 af 13. april 1938 om biografteatervæsenets ordning, hvorefter støtte til teaterformål udgår af bestemmelserne om, til hvilke formål filmsfondens midler kan anvendes.

Til § 32.

Straffebestemmelsen svarer i sit indhold til den af kommissionen foreslåede, se kommissionsudkastet § 25. Der henvises herom til betænkningen side 173.

Til § 33.

Lovforslaget indeholder en række nyskabelser, hvis gennemførelse må forberedes administrativt, inden den kan påbegyndes. Af praktiske grunde foreslås derfor, for at give tid til denne forberedelse, en bestemmelse om, at loven først træder i kraft nogen tid efter vedtagelsen.

Da det er første gang, der under ét lovgives for dette område, og da man på en række områder ikke er i stand til med bestemthed at forudse virkningerne af lovens bestemmelser, finder man det hensigtsmæssigt at fastsætte, at loven skal revideres senest efter 5 års forløb på grundlag af de til den tid indvundne erfaringer.